Sever Gansovski

CRISTALUL

Îşi roti privirea prin sala scundă plină de lume.

— Cât aţi comandat: câte o sută?... Mai bine comandaţi din capul locului câte două sute, că a doua oară n-o mai prindem. Se lăsă apoi pe spătarul fotoliului. Ia spuneţi, vă pricepeţi la cristale?

— Aşa, în linii mari. De specialitate sunt atomograf inbrid cu vocaţie sintactică. E o subdiviziune a homotectonicii, fireşte, a celei adaptive. Aş putea să vă spun o poveste a naibii de interesantă. Dacă aţi vrea să...

Roşcovanul mă întrerupse printr-un semn din cap şi căzu pe gânduri.

— De la cristale a început totul. Lui Kops i s-a năzărit să-şi aleagă un hobby aparte: şlefuirea cristalelor. Capul nu-i prea mergea. De la bun început, încă din tinereţe, îşi dăduse seama că mai mult decât un teoretician primitiv n-are cum să iasă din el şi a dat-o pe adminstraţie. La institut la noi a ajuns pe la patruzeci de ani. Administrator. În treacăt fie spus, nu e o funcţie rea, pentru că doctori în ştiinţe, suverani ai spiritului teoretic, sunt cu nemiluita, despre magiştri şi candidaţi în ştiinţe să nu mai vorbim, în vreme ce adminstratorul e în orice institut unul singur şi. se bucură de toate privilegiile. Şi-a găsit destul de repede un subsol cât toate zilele în clădirea principală. unde a început să-şi practice pe scară largă hobby-ul. Treptat subsolul acela a devenit un soi de club. Aveam pe atunci sediul chiar lângă port, au început să ne calce şi străini. Care de pe Lună, care de pe Jupiter, câţiva de pe Alfa Centauri, dă-i cu bancurile, dă-i cu palavrele. Kops avea pentru fiecare o ceşcuţă de cafea, ba chiar un păhărel de tărie. Ultimele ştiri ajungeau la noi mai devreme decât la Academie... Pentru mine, o spun pe şleau, nu exista plăcere mai mare decât să mă aşez cât mai temeinic în fotoliu, să-mi tom un păhărel şi să casc urechile. Eram de aceea foarte iubit, se făcea chiar coadă la mine. Normal: povestitori aveam minunaţi, toţi cu sacul doldora, dar ascultători ioc. Imaginează-ţi încăperea aceea destul de mare, cu pereţi vopsiţi

în galben şi tavanul văruit cum a dat Dumnezeu. Într-un colţ — măsuţe, fotolii, scaune filtrul de cafea, pretutindeni lăzi cu te miri ce — de la piuliţe, şaibe, lasere vechi, stricate şi până la microscopul mezonic de astăzi, iar într-un alt colţ, mai îndepărtat, Kops la maşina lui de şlefuit. Kops, care tăcea mâlc, lăsându-i pe ceilalţi să trăncănească. Lui i se adresau în focul disputelor ca unei ultime instanţe, ca însuşi Bunului simţ. Îi asculta pe preopinenţi şi tranşa discuţiile, nu creându-i fiecăruia impresia că are dreptate, ci prin faptul că toate argumentele se înecau în nemărginita lui prostie, ca în sânul maicii noastre natura. Privind chipul tont dar blajin al lui Kops, câte un tânăr academician încercat de geruri şi arşiţă, trecut prin foc şi apă, pe cine ştie ce planete, gata să se înece de zeci de ori, cu nădragii roşi la consilii ştiinţifice şi şedinţe lărgite de catedră, amuţea brusc întrebându-se: "La ce bun?" Şi o lua vesel spre bufet. Vestea despre plăcuta noastră instituţie s-a dus literalmente până la cei mai îndepărtaţi aştri. Pretutindeni în porturile cosmice se ştia că, dacă ai chef să asculţi o anecdotă proaspătă, să stai la un pahar de vorbă, să laşi un mesaj cuiva sau să afli ceva despre oricine, pe Terra nu era loc mai potrivit. La noi poposeau aproape toţi cei aflaţi în tranzit, cei ce se pregăteau de zbor sau cei neacaparaţi încă de treburi după revenirea pe Pământ. Nu tu griji, nu tu gânduri negre — snoave, taifas, societate strict masculină... Grozav ce-mi plăcea atmosfera de acolo. Mă gândeam serios să mă mut de tot la subsol şi m-aş fi mutat, dacă nu mi-aş fi dat seama că, instalându-mi patul acolo, aş fi distrus toată ambianţa aceea degajată. Azi aşa,. mâine aşa, până când într-o zi...

— Dar dumneavoastră lucraţi la institut? am întrebat. În ce specialitate? Dacă vă descurcaţi cât de cât în homotectonică şi aţi avut de-a face cu materializarea, e sigur că vă interesează...

Omul mă privi cu reproş. Ochii lui mici, de culoare cenuşie, şireţi şi visători totodată, nu se prea potriveau cu chipul lătăreţ, roşcovan, cândva cu trăsături pronunţate, acum şterse.

— Da, am lucrat. Dar nu m-am prea omorât cu firea. În glasul lui răzbătea o notă de sfidare. Dealtfel, ignoră partea a doua a întrebării mele. N-am fost din cale afară de zelos. Că aşa-i la noi: cine se dă de ceasul morţii o face pur şi simplu din lene. N-are omul idei, nu vrea să rămână singur cu sine însuşi, aşa că

se azvârle cu capul înainte în treabă, de-ai zice că arde de nerăbdare să afle ceva nou. Tipul îşi roti privirea prin sală, unde, sub tavanul boltit, larma nu înceta. Oamenii s-au dezobişnuit să stea de pomană, asta e nenorocirea noastră. Credeţi că au venit aici doar ca să stea la taclale? Pe dracu. Nimeni nu mai ştie să discute omeneşte, nimeni nu mai ştie să bea. E o artă care s-a pierdut. Şi acum vorbesc numai despre treburi. Sau dacă nu. se gândesc la ele. Brusc, se întoarse spre însoţitorul său, un lungan de vreo cincisprezece ani, care îl urmase în bar. Dar tu ce te-ai proţăpit acolo? Şezi şi tu şi ascultă un dialog între oameni inteligenţi.

Tânărul strâmbă din nas mutându-şi greutatea de pe un picior pe celălalt şi privind abătut în podea.

O prăjină, mai înalt decât mine, cu un cap. Mâini lungi şi gâtlej subţire.

— Fie, spuse el, chinuit. Ce să mai...

— Ce să mai, ce să mai, îl îngână roşcovanul. Hai, du-te. Aşteaptă-mă la colt.

Tânărul mă salută printr-un semn cu capul şi, răsuflând uşurat, porni spre uşă. Avea un mers legănat.

Mâinile îi ieşeau din mânecile bluzonului cu vreo zece centimetri mai mult decât cerea moda.

— Îl vedeţi? I se fâlfâie de toate şi de toţi, spuse roşcovanul cu amărăciune în glas. Să sprijine un perete şi să se zgâiască la fete, atâta ştie. Măcar de-ar intra în vorbă cu vreuna, dacă ar încerca să facă cunoştinţă, ca pe vremuri. Aş! Tace şi se hlizeşte... Ridică paharul cu "marţiană rafinată" şi trase o înghiţitură zdravănă. Despre ce vorbeam? Despre subsolul ăsta parcă... Ca să n-o lungesc, într-o bună zi îşi face apariţia un tip bărbos, cam din topor, care căra după sine un cristal gigantic. Termenul "căra" nu e, desigur, cel potrivit, deoarece cristalul cântărea vreo tonă. Nu ştiu cum îi ajunsese tipului la ureche vestea că pe Kops îl pasionau cristalele — individul venea de undeva de pe Vega, sau poate de pe Sirius, n-am reţinut, nu mă interesa — şi, cum tot avea nevoie de balast pentru navă, vârâse colosul în cală; pe Pământ, îl urcase pe un autoâncărcător şi. uite aşa, cristalul a ajuns în subsol. Piratul cel bărbos ne împuie capul cu aventurile lui şi după două ore îşi luă din nou zborul, nu se ştie încotro. Nu i-am aflat niciodată numele, nici lui, nici celui ce-i povestise despre clubul nostru.

Kops, fireşte, a încercat înainte de toate să stabilească despre ce mineral era vorba, după legea stabilităţii unghiurilor, şi ne-a anunţat că aşa ceva nu mai pomenise. Apoi a fixat, blocul acela în maşina lui. E momentul să precizez că, ocupându-se de cristale, omul nu urmărea scopuri ştiinţifice. Pur şi simplu, tăia din ele felurite lentile pe care le dăruia apoi oricui avea nevoie de ele, sau, îndeobşte, accepta să-şi împovăreze buzunarul. Sigur, actualmente lentilele se produc prin simplă turnare, dar dacă dumitale sau institutului dumitale vi se oferă un exemplar bine lucrat din material natural, ar fi absurd să refuzaţi. Cum Kops lucra gratuit, nu-şi făcea prea mult sânge rău când se întâmpla să rebuteze vreun cristal. Pur şi simplu, punea mâna pe laser, perfora lentila stricată şi fixa pe maşină o alta. Avea vreo jumătate de ladă cu astfel de lentile perforate, naiba ştie pentru ce le stringea. Tocmai atunci la institut se aflase că, sus, laboratorul de contrapunct chimic va avea nevoie, peste vreo jumătate de an, de o lentilă de un metru şi şaizeci diametru pentru nu ştiu ce ultraar-monizator cu dublă octavă — nu-mi amintesc exact denumirea aparatului. Kops s-a bucurat nevoie mare, acum avea şi el un ţel mai acătării, şi s-a apucat de lucru cu mare zel. Ca să mă înţelegeţi pe de-a-ntregul, îndeletnicirea asta era pentru el un hobby în lege, ca filatelia, fabricarea manuală de telescoape,desenul punctat sau alte aiureli de astea prin care oamenii caută să-şi umple scorburile din creier. Îi plăcea să se afle în treabă şi punct. Dar când omul o dă pe cristale şi încă pe cristale neobişnuite, puţin sau deloc cercetate, surprizele curg. Cunoaşteţi, desigur, minunatele însuşiri ale acestor structuri. Există cristale solide, lichide, gazoase şi plasmatice, cum este, bunăoară, fulgerul globular. Tuturor le este caracteristică anizotropia, adică îşi păstrează însuşirile pe linii paralele, schimbându-şi-le pe convergente. Cristalele sunt piezoelectrice — comprimarea faţetelor diametral opuse dă naştere la sarcini diferite, care, prin extensie, îşi schimbă locurile. Apoi birefrigenţa, polarizarea ş.a.m.d. Feonazul, cum l-a denumit Kops, era un dodecaedru alungit cu vârfurile retezate sau un tetracaidecaedru — când se alcătuiesc astfel de forme ele saturează spaţiul. Avea o singură axă optică şi o axă de simetrie de ordinul şase. Dimineaţa, la lumina zilei, cristalul avea o nuanţă rubinie, pe la prânz se făcea verzui, iar la lumină electrică era complet transparent, ceea ce-l şi făcea potrivit

pentru acel ultraarmonizator dublu. Prin compoziţie, feonazul se apropia de diamant, dar avea un număr mare de diverse impurităţi — vreo treizeci — şi toate în cantităţi infinitesimale. Kops a montat blocul pe un suport din balsam canadian — poate că a folosit şi alt mastic special — şi s-a apucat de treabă. La început a făcut degroşarea cu uri fierăstrău laser, apoi a trecut la prelucrarea fină, cu ajutorul unor şabloane de diamant. Din acest moment în subsol se instală neprevăzutul. În primul rând, cristalul începu să cânte. Această vocaţie l-a pălit pentru întâia oară într-o noapte, speriind-o de moarte pe o tânără laborantă care tocmai admira stelele pe un maidan, în apropierea institutului, sau poate proiecta modelul unei bluze noi. Deodată a auzit un vaiet trist şi prelung, deloc strident însă, ce răzbătea prin ferestrele subsolului. Întâiul fu urmat imediat de al doilea şi apoi de alte câteva. Ulterior, fata le-a descris ca fiind asemănătoare cu strigătele marţienilor din romanul lui Wells "Războiul lumilor".

În clipa aceea însă numai de asociaţii literare nu-i ardea, aşa că a rupt-o la fugă trezind întreg parterul căminului. Cineva şi-a dat seama că trebuiau să caute cheile de la subsol la Kops. I-au dat o sârmă, l-au sculat din pat şi vreo zece tipi au luat-o la goană spre institut. Au coborât la subsol, cum însă cristalul tăcuse şi deoarece nici nu-l suspectaseră, au conchis că fetişcanei, extenuate de problema "mânecă scurtă sau trei sferturi", pur şi simplu i se năzărise. Numai că în noaptea următoare feonazul prinse iarăşi glas şi fu atât de insistent, încât zgomotul ajunse până la cămin. Din nou alergătură, din nou Kops cu cheia şi de data asta totul se lămuri. Clădirea era pustie, nici ţipenie — scaune părăsite, mese, lăzi cu felurite angarale — iar cristalul cânta. Kops se apropie de el, îl atinse şi tonalitatea deveni ceva mai aspră. Erau sunete din registrul mediu, la început destul de uniforme. Aveau într-adevăr ceva nepământean, străin şi deveni clar de ce fetişcana îşi amintise de Wells. Era un soi de simfonie astrală, o muzică a sferelor. Cineva propuse să se lege cristalul la pământ şi, când o făcură, feonazul tăcu. Continuase să cânte aproape o lună. La început primele acorduri răsunau pe la unu noaptea, dar treptat urcară spre dimineaţă, menţinându-şi mereu aceeaşi durată. Părea mai logic să asociezi toate acestea cu nişte circumstanţe extraterestre şi nu pământene. Pesemne cristalul prindea să

cânte când ajungeau la el anumite unde din acele adâncuri ale cosmosului spre care era orientată la acea oră partea neluminată a Pământului. La început feonazul emitea un şir de note prelungi, sacadate, de parcă s-ar fi acordat, apoi doua glasuri începeau să se certe, iar în final se lansa o stranie implorare, pe tonuri joase, stinse. Ritmuri diverse se contopeau în cele din urmă într-unul singur, cântecul sau lamentaţia aceea atingea apogeul şi se prăbuşea apoi undeva în beznă. Era o muzică a la Schönberg, violentă şi tristă. Uneori mi se părea că feonazul nu este decât o simplă ureche mecanică, ce recepţiona fără discernământ emisiuni de pe aştri îndepărtaţi, dar alteori aproape că îl consideram o fiinţa vie. Bărbosul acela îl luase de pe o planetă necunoscută sau, poate, de pe un asteroid ce gonea în spaţiu de miliarde de ani, trimis cine ştie de unde, şi acum cristalul părea mistuit de dorul patriei pierdute, îşi jelea neputinţa de a participa la marea bătălie a substanţelor, la dramatica prefacere a materiei în energie. Câteva nopţi l-am tot ascultat, apoi ne-am plictisit şi, pentru ca feonazul să nu trezească toată lumea din împrejurimi, l-am legat la pământ.

Între timp, Kops continua să şlefuiască lentila şi după un timp feonazul prinse din nou glas. Numai că în alt registru. Dacă la început optase, ca să spun aşa, pentru maniera clasică, acum se coborâse până la estradă. Cum venea seara, începea bâlciul: zarvă, trosnete cum nu scoate nici cel mai damblagii aparat de radio şi. printre toate astea, frânturi de cântece de două parale: într-o bună zi, a turuit de la un cap la altul faimosul "Kotia". Apoi a dat-o pe beşteleală. Intru într-o seară în subsol şi numai ce aud: "Lichea! Tai frunză la câini toată ziua".

Am avut impresia că era propria-mi voce interioară şi tocmai dădeam să protestez, când dinspre maşina de şlefuit un glas ironic spuse: "Mai bine las-o moartă!" Şi aşa mai departe. Pe scurt, undeva izbucnise un mic scandal şi feonazul îl transmitea în direct. Curând ne-am dat seama că afacerea avea mult mai mult schepsis decât o banală recepţie radio. În funcţie de starea mediului în imediata proximitate a Pământului, de suma radiaţiilor şi activitatea câmpului magnetic, feonazul se autoregla în chip uimitor, pentru a transmite ce se întâmpla într-un anumit punct de pe planeta noastră, filtrând fondul sonor, acţionând atât ca transformator cât şi ca amplificator. În subsol răsuna ba cântecelul unei gospodine care, după ce pusese supa

la fiert, calcă pijamaua soţului, ba şoaptele unor îndrăgostiţi, ba fragmente din nişte dezbateri publice presărate cu puzderie de "Daţi-mi voie!", ba ciripitul a două fetişcane, care se reducea practic ia propoziţii de genul "Şi el ce-a spus?" "Dar tu ce i-ai zis?" Puteai asculta ceasuri întregi glasuri omeneşti, cuvinte şi fraze în diferite limbi, multe de neînţeles, dar în permanenţă absolut distincte. Uneori deasupra lăzilor prăfuite din subsol se înălţa monologul pasionat al unui june în tonul căruia se simţea artificiul şi ostentaţia, faptul că nu o spunea pentru întâia oară — îţi puteai imagina cu ochii minţii inimioara naivă care lua toate astea drept adevăr adevărat. Alteori, de undeva din alt loc, două-trei cuvinte vizând cine ştie ce banalitate, dar care erau pătrunse de o tandreţe tulburătoare. E drept, nu pentru toţi. Pe Kops bunăoară îl mâhnea limbuţia cristalului. Vedea în acest lucru un semn.de inconsistenţă care-i ştirbea reputaţia de mare maestru, şi se temea că gureşa lentilă nu va fi luată pentru acel modificator bipolar. Nu s-a putut opri de aceea la vocaţia de estradă a cristalului (cum ar fi făcut oricine în locul lui), ci a continuat să ia start după start, până când feonazul amuţi cu desăvârşire. Numai că, pierzându-şi glasul, cristalul începu să-şi piardă şi însuşirile optice. Treptat se făcu fumuriu, apoi, după o vreme, deveni alb-albăstrui,aidoma unui strat subţire de cumâs, turnat pe o suprafaţă închisă la culoare. Asemenea lentilă nu le mai trebuia nici celor de sus, dar Kops, obişnuit cu astfel de schimbări, conta pe noi surprize.

Îşi adaptă la maşină un dispozitiv de control optic şi, cu ajutorul unei pete de lumină, verifica netezimea suprafeţei, continuând să şlefuiască. Şi într-o bună zi, când Kops dădu la o parte dispozitivul acela şi încercă să pună mâna pe lentilă, în loc să dea de suprafaţa ultraşlefuită la care se aştepta, constată că degetele lui căzuseră în gol. Căzură în gol, iar vârfurile lor ieşiseră toate deodată, dar nu în partea opusă a lentilei, invizibilă pentru Kops, nu trecuseră adică dintr-o parte în alta, ci răzbătuseră îndărăt, spre el. Ieşiseră nu departe de centrul lentilei, într-un punct simetric faţă de cel unde le introdusese. Răsăriseră din masa opacă, alb-albăstruie, pe o porţiune egală cu partea din încheietura mâinii care intrase în lentilă. Potrivit propriei lui relatări, Kops fu atât de uluit, încât, automat, îşi împinse mâna şi mai adânc, drept care aceasta ieşi la fel de mult în întâmpinarea lui. Cu cât o afunda, cu atât ieşea în afară.

N-avea nici o îndoială că era chiar mâna lui, deoarece degetele îi erau mânjite cu mastic, iar manşeta cămăşii lui crem era destul de murdară. Speriat, omul şi-a scos mâna din cristal — palma s-a retras, fireşte, şi ea îndărăt — s-a îndepărtat şi apoi, de la distanţă, a început să înţepe cristalul cu felurite beţe. Cu asta se ocupa când l-am găsit noi.

Roşcovanul tăcu şi aruncă o privire pe fereastra care dădea direct spre trotuar. Sătul, pesemne, de plimbare, tânărul însoţitor rezema un panou de reclamă.

— Un moment, mă întorc numaidecât, spuse el.

Se ridică şi porni spre uşă. Sacoul izbutea să-i acopere umerii largi, căzuţi, întocmai cum izbuteşte o ergă să acopere spatele unui elefant într-o rezervaţie aeriană. Ieşi în stradă şi se apropie de tânăr. Schimbară câteva cuvinte, apoi roşcovanul scoase portofelul. Totul se petrecea atât de aproape de mine, încât am văzut până şi mişcarea buzelor lui care numărau banii. La un moment dat şi-a ridicat ochii spre cer, rămânând o clipă pe gânduri, apoi, în sfârşit, i-a vârât tânărului banii în palmă. Acesta o apucă într-o direcţie care, pesemne, nu-i plăcu roşcovanului, căci fu întors din drum şi ameninţat cu degetul.

Reîntors în salon, după ce se aşeză la măsuţă, îmi explică:

— I-am dat bani să se ducă să mănânce. Dar cu ăsta nu poti fi niciodată sigur. Poate să se ducă la cinema sau să dea toate paralele pe îngheţată. Îi stă gândul numai la cinematograf, fetişcane şi îngheţată. Trebuie să stai cu ochii pe el... Aşadar, unde am rămas? La "efectul feonazului", da? Ei bine, încercaţi să vă imaginaţi următoarea scenă. Noi, adică un logoritmist grăsan de la etajul patru, un tânăr astrofizician abia reîntors de pe Uranus şi eu, intrarăm în subsol. În faţa noastră, Kops, cu părul vâlvoi, agitat, ţinând piciorul unui stativ în mână. Omul ne cheamă, vâră piciorul stativului în cristal şi acesta iese numaidecât pe aceeaşi parte a lentilei, în acelaşi unghi faţă de suprafaţă, dar într-o direcţie diametral opusă. Şi cum piciorul arăta la fel pe toată întinderea, iar Kops îl vârâse în cristal numai pe jumătate, capătul ieşit în afară părea imaginea în oglindă a celui rămas în mâna lui Kops. De parcă, pe verticală, lentila ar fi fost secţionată de o oglindă. Dar o oglindă stranie, fireşte, pentru că dincolo nu era nici mâna lui Kops, nici el însuşi şi nici noi. Sprinten, astrofizicianul dă fuga îndărătul lentilei, dar acolo nu era nimic. Eu dau să pipăi suprafaţa cristalului, dar

degetele mi se înfundă într-un soi de ceaţă lăptoasă. Înfig mâna pân-la cot, iese numaidecât pân-la cot. Numai că eu băgăm mâna cu palma spre mine, iar dincolo ieşea de-a-ndoaselea. Mişc degetele, se mişcă şi dincolo. Logoritmistul apucă "mâna aceea", eu simt atingerea. Îi strâng mâna, el scoate un ţipăt. Totul arăta de parcă cineva mi-ar fi tăiat mâna pe la încheietură şi ar fi lipit apoi palma ceva mai încolo, pe suprafaţa lentilei. Îmi îndepărtez mâna de centrul lentilei, dincolo palma se îndepărtează şi ea. Acum între antebraţ şi palmă sunt vreo dai metri, dar toate funcţiile se păstrează. Încerc să-mi scot mâna dincolo de marginea lentilei, dar nu izbutesc, mă împiedică nu ştiu ce forţă... Logoritmistul ia o cheie de lăcătuşerie, o aruncă în lentilă, cheia dispare ca în apă, dar reapare numaidecât în partea cealaltă, simetric faţă de centru, şi cade la picioarele noastre. Kops încarcă pistolul de împuşcat cuie în beton şi trage. Cuiul dispare în cristal, dar în aceeaşi clipă zboară îndărăt dintr-acolo şi-i zboară astrofizicianului pălăria din cap. Ai fi zis că în interiorul lentilei acţiona o instalaţie care prindea toate obiectele acelea şi le azvârlea îndărăt. Am apucat doi inşi o conductă de apă, una babană ca un tun, şi am început s-o împingem în feonaz. După toate regulile divine şi terestre ea ar fi trebuit să străpungă cristalul şi să se oprească dincolo, în perete. Da de unde! Conducta intră în smântâna aia, care nu opune nici o rezistenţă, a şi intrat vreo doi metri, nu se simte nici un perete, iar vreo trei metri de conductă ne ies înainte. Se adună lume, toţi se miră, fireşte, dar nu prea. Ştiţi de ce?

— Fireşte că ştiu, am spus. Pentru că şi eu aş putea...

— Asta şi este. Fiecăruia îi ajung miracolele lui. În institut, la etajul paisprezece, se experimentează levitaţia dispersantă, la etajul douăzeci şi patru e o fată care mută haltere cu privirea, iar laboratorul ecuaţiilor telebotionice ne bombardează şi el cu noutăţi, aproape în fiecare zi. De fapt, ştiţi şi singur cum e la noi. Te agaţă un tip care a inventat într-adevăr perpetuum mobile şi e gata să ţi-l prezinte, dar dumneata accepţi să-l asculţi numai dacă eşti convins că nici el nu va refuza să asiste la o demonstraţie a frânei eterne, pe care tocmai ai pus-o la punct. Astăzi nu mai faci praf pe nimeni cu nimic. Câteodată te apucă pur şi simplu tristeţea. Pentru ce naiba trăim? Îşi mănâncă omul treizeci de ani cu o invenţie, şi când colo apare altul cu o descoperire şi mai senzaţională şi tot ce s-a creat înainte — la

coş. Rezultatul e că peste lume s-a întins un soi de încrâncenare, nu mai există nici banala curiozitate, necum interesul colegial pentru ce a făcut altul. Pe vremea mea, vreau să zic în anii când mai eram şi eu tânăr; nu era aşa. Reuşeam marea performanţă de a fi oameni; adică ne mai interesa câte ceva în afară de propria noastră persoană. Acum sunt alte vremuri.

Ochii roşcovanului se umeziră, îşi privi semnificativ paharul gol.

Am ridicat mâna chemând ospătăriţa, şi am comandat de două ori câte două sute. Ea îşi încetini mersul, se benoclă la roşcovan şi începu   să-şi întiadă cu impertinenţă senzorii că, adică, nu cumva întrece măsura. El începuse deja să se ridice indignat de pe scaun şi atunci eu am spus să ne aducă două halbe de "selenară". Ospătăriţa ascultă cu aerul că ne face un mare serviciu prin simplul fapt că se oprise în apropierea noastră, apoi se îndepărtă fulgerând dispreţuitor din toate indicatoarele,

Stai câteodată şi te minunezi de unde s-a prăsit mojicia asta la roboţii din sistemul de deservire.

— De ce ziceaţi "pe vremea mea?" am întrebat. Nu păreţi mai bătrân ca mine. Câţi ani aveţi acum?

— Câţi ani am? Roşcovanul îşi ridică fruntea, fixându-şi pentru o clipă privirea în tavan. Când a început povestea asta aveam cincizeci. De atunci au trecut douăzeci de ani, aşa că am vreo şaizeci şi şase sau şaizeci şi şapte.

— Cum aşa? Dacă n-aţi fost în alte sisteme astrale...

— Da, cred că şaizeci şi şase. Mi-e greu să stabilesc precis, deoarece pentru câţiva ani numărătoarea trebuie făcută invers. Nu numai pentru ani, ci şi pentru luni, zile şi chiar ore. Ce să mai vorbim, nu ştiu nici măcar dacă eu sunt eu! Iar dacă eu sunt eu atunci e posibil ca dumneata să nu fii dumneata!

— Cum adică?

— Uite-aşa. Dumneata ai impresia că eşti dumneata, dar în realitate chestia asta e cât se poate de discutabilă.

— Nu prea înţeleg. După mine, faptul că eu sunt eu e foarte sigur.

— De unde ştii? Oftă. Tocmai asta-i nenorocirea, că totul s-a încurcat de-a binelea, deşi majoritatea oamenilor nu bănuiesc nimic.

— Din pricina cristalului?

— Sigur.

— Şi cum s-au petrecut lucrurile?

— Tocmai asta încerc să vă povestesc.

În clipa aceea apăru în sfârşit "selenara". Roşcovanul îşi mângâie halba cu dragoste.

— Da... Aşadar, oamenii s-au minunat ce s-au minunat şi s-au împrăştiat pe la treburile lor, dar noi am rămas cu feonazul. Era, într-adevăr ceva uluitor. Drăcia trona pe maşină — o masă de culoarea cumâsului, impenetrabilă dinspre extremităţi, ascunzând în sine o sumedenie de enigme. Astrofizicianul se instală de cealaltă parte şi începu să introducă in cristal diverse obiecte, dar acestea reapăreau pe aceeaşi parte. Nimic nu putea trece prin lentilă. deşi părea a nu opune nici o rezistenţă. Totul pătrundea ca în aer, dizolvându-se în ceaţa albăstruie, şi reapărea numaidecât alături, fără a-şi pierde însuşirile, fără a-şi pierde legătura cu partea rămasă afară. Astrofizicianul, care înaintea unui zbor în Brazilia şi-a pierdut vremea pe la noi vreo trei zile încheiate, introduse într-o zi în lentilă un ghiveci cu trandafiri roşii, luându-l apoi îndărăt de dincolo de centrul lentilei. Nici o schimbare la trandafiri, erau nevătămaţi. Foarte bine! Am făcut aceeaşi experienţă cu un acvariu în care se vânzoleau vreo zece peştişori negri şi trei roşii. Din nou totul era în ordine — cei roşii rămăseseră la fel de apatici, iar cei negri, la fel de neastâmpăraţi. Am prins curaj. A treia zi am intrat în lentilă cu umărul şi o jumătate din faţă. Fireşte, ea a reapărut numaidecât alături şi cele două jumătăţi se pomeniră nas în nas. Când îmi dădeam capul îndărăt, cealaltă jumătate făcea la fel, dincolo de centru. Urmă, aproape de la sine, pasul următor: să introducem în cristal piciorul, trunchiul, şi să reapărem în întregime din cealaltă jumătate a lentilei. Primul se hotărî astrofizicianul. Intră cu spatele la noi, dar reapăru cu faţa, apoi reintră din nou şi se ivi iarăşi din jumătatea noastră de lentilă. Vă atrag atenţia că a trecut prin cristal de un număr par de ori. De altfel şi ceilalţi, fie ei străini, fie de la noi din institut, treceau prin feonaz de câte două ori. Apărea câte un călător de cine ştie unde, îi făceam cunoştinţă cu cristalul, intra omul şi reapărea o dată, apoi, după un timp, încă o dată şi gata — se potolea. Nu prea-mi explic chestia asta: să fi fost un instinct? În orice caz, ulterior a devenit clar că acest lucru avea pentru viaţa tuturor o

foarte mare importanţă. Enormă. Pentru că întâia oară nu astrofizicianul nostru ieşise din feonaz, nu acvariul nostru fusese scos din ceaţa alburie, şi nu jumătatea mea de faţă se ivise în replică dincolo, când îmi vârâsem mutra în lentilă.

— Dar a cui?

— Staţi să vedeţi... Aşadar, fizicianul o ştersese, dar apăreau mereu alţi oameni şi noi continuam să ne distrăm cu năstruşnica lentilă. Kops nu şi-a dat seama că acum avea în maşină nu o materie, ci mai degrabă o stare. El credea că feonazul putea fi strunjit în continuare şi spera ca, după reapariţia transparenţei, să facă totuşi lentila aceea. Din timp în timp, ataca feonazul Cu şabloanele lui încredinţându-se cu uimire, pentru a zecea sau a douăzecea oară, că muchia tăioasă se afunda fără efort în ceaţa lăptoasă, ca să reapară numaidecât alături. Nu realiza că avea de a face cu un câmp de forţă de natură fizică necunoscută — faţă de care şabloanele lui n-aveau nici o putere. Şi uite-aşa trecu vreo săptămână, poate ceva mai mult, până într-o zi când mi-am aruncat întâmplător privirea asupra ghiveciului cu trandafiri. Şi am rămas trăznit. Când îl trecusem prin cristal — ţineam minte cu precizie — erau în el un boboc mare şi patru flori. Bobocul era pe punctul de a înflori, iar florile erau de-acum trecute, se ştie că trandafirii ăştia nu ţin prea mult. Acum însă în ghiveci erau trei boboci mari şi unul mic. M-am repezit la acvariu — aceeaşi chestie. Peştişorii, atât cei negri cât şi cei roşii, nu crescuseră între timp, ci se micşoraseră. Trecură încă două săptămâni, peştişorii redeveniseră mormoloci, din mormoloci s-au format icre, care au plutit puţin deasupra apei, apoi au căzut la fund şi deodată s-au dizolvat. Tot ce trecuse prin cristal nu îmbătrânea, ci întinerea. Procesul se desfăşura în direcţia contrară. Moment în care am înţeles taina fenomenului. Era nici mai mult nici mai puţin decât o fereastră spre antilume, spre un univers unde totul era întocmai ca la noi, dar se mişca în direcţie opusă. Chestia asta s-ar reprezenta prin două roţi mari, montate pe acelaşi ax, dar care se rotesc în sensuri diferite. Să presupunem că axul ăsta e o linie. Viteza relativă la periferia roţilor poate fi foarte mare, dar pe măsură ce ne apropiem de centru ea se va reduce, tinzând spre zero. Un astfel de punct zero s-a dovedit a fi pentru lumea noastră şi antilumea aceea, feonazul. Tocmai acest lucru făcea posibilă trecerea dintr-o sferă în alta. Fireşte, nu v-am dat

o explicaţie prea ştiinţifică, în realitate totul e mult mai complicat, dar v-am spus că nu sunt tare în ştiinţele exacte. Cum necum, sigur e că mâna, care apărea dincoace în momentul în care eu o afundam pe a mea în feonaz, nu era a mea.

— Bine, dar aţi simţit strânsoarea de mână a acelui şef de laborator.

— Ei şi? Pur şi simplu mâna mea, aflată deja în antilume a fost strinsă de un şef de laborator identic. Iar cel ce şi-a scos palma dincoace, dublul meu, a simţit atingerea degetelor logoritmistului nostru. Când noi am zvârlit în lentilă cheia de lăcătuşerie, ea a zburat în antilume, de unde, în aceeaşi clipă, zbura spre noi o cheie identică. De aceea n-am putut străpunge cristalul cu nimic. Noi credeam că împingem conducta aceea in feonaz, dar în realitate o împingeam în antilume şi ea dispărea într-adevăr, pentru noi. Acolo însă se efectua în acelaşi timp, o experienţă identică şi spre noi ieşea capătul unei conducte pe care în mod greşit o consideram a noastră.

— Nu prea înţeleg.

— Nici nu-i mare lucru de înţeles. În antilume totul e identic. Acelaşi univers, acelaşi Pământ, acelaşi institut, acelaşi Kops. Întocmai ca la noi "Antikops" a şlefuit cristalul acela unic aducându-l exact la aceeaşi formă şi şi-a vârât laba într-însul chiar în momentul când a făcut-o şi Gâgă al nostru. Apoi, în acel subsol din antilume, au coborât logaritmistul şi astrofizicianul de acolo, împreună cu dublul meu de acolo şi aşa a început totul. Ei făceau întocmai ce făceam şi noi. Conducta, ghiveciul, acvariul. Au aflat odată cu noi schepsisul întregii afaceri. Chiar şi acum într-un bar de acolo un dumneavoastră şi un eu stau de vorbă pronunţând aceleaşi cuvinte şi gândind aceleaşi lucruri.

— Bine, dar aţi spus că astrofizicianul a intrat şi a ieşit din cristal. Doar aţi văzut că era astrofizicianul dumneavoastră.

— Aşa am crezut la început, pentru că cel ce ieşise nu se deosebea cu nimic de al nostru. În realitate, în momentul acela, al nostru se afla în antilume.

— Dar şi-a dat seama unde nimerise? Ce v-a povestit despre antilume?

— Nimic.

— De ce?

— Pentru că nu ştia că fusese acolo. Atunci încă nu ştia nimeni acest lucru. El credea că rămăsese aici, din cine ştie ce pricină, numai că tot ce fusese în dreapta lui, era dispus acum în stânga. Am păţit şi eu chestia asta. Te afunzi în ceaţa lăptoasă, ieşi din cristal şi crezi că ai ajuns din nou acasă, pentru că acolo totul e identic. Atâta că fereastra e acum în spate. Între timp, dublul tău apare în lumea noastră, şi, pentru cei rămaşi aici, nu s-a schimbat nimic. Într-un târziu însă am sesizat acest mecanism. Intri acolo şi zici: "Salut în antilume, băieţi!" Iar dublul tău a ajuns în aceeaşi clipă la noi, îi salută pe Kops al nostru şi pe ceilalţi cu aceleaşi cuvinte.

— Dar puteaţi, bunăoară să-l însemnaţi pe Kops al vostru, când intra acolo. Să-i fi făcut un semn cu cerneală pe mână. Ca să vă daţi seama că de acolo iese altul.

— Am făcut-o, dar în subsolul de acolo oamenilor le-a venit în aceeaşi clipă aceeaşi idee şi cel ce a apărut la noi era şi el "marcat". Nu, ceea ce ne-a convins a fost direcţia contrară a proceselor. Asta ne-a şi pus pe gânduri. Secretul veşnicei tinereţi — iată ce aveam în faţă şi, în comparaţie cu posibilităţile deschise de feonaz, elixirul pe care Mefistofel i-l dăduse lui Faust era un biet antinevralgic. Faust a întinerit, dar numai ca să îmbrătrmească din nou. Or, cristalul îţi permitea să te întorci de câte ori vrei la douăzeci şi cinci sau douăzeci de ani şi, îndeobşte, să te deplasezi cum îţi tună pe scara vârstei. Eu, fireşte, m-am gândit la mine însumi. Cei cincizeci de ani ai mei îmi conveneau şi aş fi preferat să rămân la această vârstă. Cum? Răspunsul era limpede. Un an în lumea noastră, un an de dincolo şi urmarea e că nici nu îmbătrâneşti, nici nu întinereşti. Dar cum totul se cam încurcase nici eu nu ştiam pe ce lume mă aflu în momentul de faţă, am hotărât să scurtez termenul la o zi. Dimineaţa te înfiinţezi la institut, dai o raită prin subsolul lui Kops, urci în secţie, unde te apuci de treabă sau tragi chiulul, şi a doua zi o iei de la capăt. Mai ales că nu există nici o diferenţă, nu se poate stabili dacă în momentul x erai cu ai tăi sau în antilume. Ingenios, nu? O zi aici, o zi dincolo. Şi uite-aşa au trecut vreo cinci ani, la institut toată lumea se obişnuise cu feonazul, majoritatea uitaseră de el. Fireşte, Kops nu executase comanda pentru acel capilator cu dublă octavă, laboratorul a obţinut ce voia de la turnătorie. În al şaselea an însă, le-a trebuit iar o lentilă mare. Kops a început să tresalte de bucurie, şi, cu

binecunoscuta lui încăpăţânare prostească s-a apucat din nou de feonaz. Iarăşi şabloane, iarăşi vechea poveste. Nu ieşea, fireşte, nimic, nici nu putea să iasă. Atunci, furios, măgarul ia un laser puternic, se opreşte în faţa cristalului şi îndreaptă raza drept spre centrul lentilei. Vă amintiţi: v-am spus că aşa se răfuia cu lentilele stricate. Spre norocul lui, raza a nimerit chiar pe axa optică. Altfel, dacă ar fi greşit numai cu un milimetru, i-ar fi ieşit în întâmpinare raza de dincolo, expediindu-l pe Kops

al nostru pe lumea cealaltă. Aşa însă cele două raze s-au întâlnit în interiorul "neantului" lăptos. S-a produs o explozie, care a dezlipit tencuiala da pe pereţi în toată clădirea. Şi asta a fost tot. Cristalul a încetat să existe, iar eu şi Kops ne-am pomenit pe marginea prăpastiei.

Roşcovanul oftă şi bău până la sfârşit "selenara" din halbă.

— Cum adică a încetat să existe? A dispărut?

Roşcovanul clătină din cap.

— S-a dispersat în cristale mici. Atât de mici, încât nu mai puteai face nimic din ele. S-a adunat lumea. Kops cu laserul în mână, orbit de furie, iar feonazul ia-l de unde nu-i. Dispozitivul era gol iar jos, pe duşumea, o moviliţă strălucitoare. În clipa exploziei; feonazul redevenise corp material şi se spărsese în bucăţele mici, în dodecaedri. Nişte dodecaedri care aveau însuşirea de a se divide în continuare. Mă aplec, dau să ridic unul, dar el se sfărâmă în cristale şi mai mici. Încerc să apuc unul din ăştia, dar se sfarmă la rândul lui. Şi aşa mai departe încât ultimele nu mai erau vizibile nici cu ochiul liber, nici cu aparatele. Moviliţa de sub maşină se topea, orice mişcare oricât de mărunta provoca în ea ravagii, iar în cele din urmă dispăru cu desăvârşire. Abia ulterior am aflat o veste tristă. Kops nu se gândise să stabilească unde se afla: de partea asta sau de cealaltă. Nu-şi numărase trecerile prin lentilă. Trece un an, trec doi, trei, şi numai ce băgăm de seamă că de o vreme administratorul nostru arată tot mai bine. Începutul de chelie de pe creştet i-a dispărut, ochii îi strălucesc, sprâncenele, colţurile buzelor, nările i se ridicaseră, se face pe zi ce trece mai vioi. Ne-am gândit noi ce ne-am gândit şi ne-am apucat cu mâinile de cap. Ne-am amintit povestea cu peştişorii din acvariu. Mai exact eu m-am apucat cu mâinile de cap, că lui începuse să i se cam fâlfâie. Una e Tinereţea veşnică şi cu totul altceva când omul întinereşte în loc să îmbătrânească. Cu asta nu-i de glumit. Bun,

mă gândese, o să ajungă la douăzeci de ani, apoi însă o să aibă zece, cinci, cât despre ce o să fie mai departe... Ce mai încoace-încolo, intru la idee, mă zbat să găsesc hârtiuţa pe care fusese notată compoziţia feonazului ca să restabilim cristalul — nimic. Iese la iveală că totul se făcuse de mântuială, compoziţia nici nu fusese stabilită cu suficientă precizie. Caut să aflu câte ceva despre piratul acela bărbos — i se pierduse orice urmă. Anii trec, oficial Kops se apropie de pensionare, dar în realitate, sub raport intelectual şi fizic, totul decurge de-a-ndoaselea. Înfăţişarea, deprinderile, manierele — toate se schimbă. Odinioară se dădea în vânt după apartamentul lui de burlac, se zbătea să şi-l facă mereu mai confortabil, căra din magazine toate noutăţile în materie de aparatură casnică. Nu-l lăsau indiferent meciurile de fotbal de la televizor, în afară de cărţi poliţiste nu citea nimic. Şi deodată îl văd că-şi lasă casa de izbelişte, îşi părăseşte hobby-ul cu cristalele — se afundă în bibliotecă şi începe să citească literatură serioasă, "cu probleme". Scrie articole la gazeta de perete, iar la şedinţe o ţine în diatribe. După câţiva ani se mută la cămin — îi era urât singur, începe sa vadă meciurile de fotbal la stadion, unde se ia la harţă cu ceilalţi în privinţa piciorului cu care a marcat în repriza a doua apărătorul de la "Dinamo". Literatura "cu probleme" e abandonată, tipul se abonează numai la revistele sportive. Din nou trec anii, sportul nu-l mai pasionează, e rândul jazului. Îşi cumpără chitară, motoretă, seară de seară ceaiuri şi domnişoare. Încă vreo câţiva ani şi iar o coteşte. Fetele, e drept, îl mai interesează, dar relaţiile sunt platonice, cultivă când o pieptănătură, când alta, scrie versuri, dintre bătrâni îl citeşte numai pe Evtuşenko. Nu se mai ţine de treabă, până la urmă e dat afară de la institut. Înaintez actele să-l pensioneze — da' de unde. După acte are şaizeci şi cinci de ani. dar ăia din comisie ridică din umeri. Ceafă de bivol, joacă în echipa de fotbal a blocului pe post de atacant central. Dar nu s-a oprit nici aici. Acu' s-a jigărit, nu-şi spală deloc urechile, iar de o vreme văd că a început să colecţioneze etichete de pe cutii de chibrituri... Apropo, fiindcă veni vorba, l-aţi cunoscut pe vremuri, când mai era adevăratul Kops?

Am achitat consumaţia şi am ieşit în stradă.

— Nu, am spus. Nu-l cunosc nici acum. Aşadar mai... cum să zic... mai funcţionează?

Roşcovanul se opri.

— Cine?

— Păi, Kops.

— Doamne! Dar e cu mine. A stat lângă mine la bar. Nu-l pot lăsa în voia soartei. Am fost atâta timp împreună... Şi apoi toată chestia asta cu cristalul s-a petrecut sub ochii mei. Uite aşa trăim. La institut mi-am făcut veacul, mi-au dat şi o mică pensie. Mie nu-mi trebuie prea mult, ba, de o vreme nici lui. Mai greu a fost la optsprezece-şaptesprezece ani, toate sacourile alea moderne — la un rând, la două, la trei. Acum, la cincisprezece, mai merge... Între altele, uită foarte repede tot ce ştia înainte. La toamnă mă gândesc să-l dau la şcoală, în clasa a noua, apoi o să facă pe rând clasa opta şi a şaptea... Nu se poate nici aşa, fără învăţătură. Roşcovanul oftă. Speranţa mea e că cineva o să se intereseze până la urmă de problema asta, o să reconstituie cristalul şi o să-l readucă pe Kops îndărăt. Numai că acum toţi se gândesc doar la ei, nimeni nu are timp. ia uitaţi-vă cum aleargă.

Într-adevăr, pe stradă nimeni nu păşea agale, cu excepţia, poate, a celor foarte tineri. Pe frontispiciul clădirilor se aprindeau şi se stingeau într-un ritm diabolic reclame albastre, roşii, portocalii, iluminând vitrinele care etalau mărfuri noi. predestinate să devină, încă mâine, perimate. Sub ochii noştri, maşinile terminau construcţia unei clădiri lungi, la un capăt, iar la celălalt începeau transformările. Ceva vuia sub picioare — pesemne se construia încă o linie de transport subteran. Oamenii treceau în trap vioi, unii chiar în galop.

— Hazoasă poveste, am spus. Chit că sunt altele şi mai şi. Chestia asta cu feonazul aruncă o lumină nouă asupra unor probleme ca libertatea voinţei, necesitatea şi întâmplarea. Dacă în antilume totul se petrece exact la fel, atunci înseamnă că lumea îndeobşte e determinată de la bun început... Iar pe de altă parte, poate că nu? În fond ce se schimbă? Totul e dublu şi cu asta basta. Mă întreb însă de ce calea spre antilume trece tocmai printr-un cristal.

— Pentru că, pare-se, cristalismul e un soi de principiu universal. Existenţei îi sunt proprii, în mai mare măsură decât s-a crezut până în prezent, ordinea, simetria şi armonia. Tot ce nouă ni se pare asimetric, este în realitate partea dreaptă sau stângă a unei entităţi încă necunoscute nouă. Fiecărui jos îi

corespunde un sus, fiecărei mişcări — o contramişcare — tocmai de aici rezultă veşnicia şi infinitul. Cred că îndeobşte existenţa e un cristal. Atomul e cristalin, celula e un cristal, numai că mult mai complicat. Soarele nostru e un cristal şi universul deasemeni.

Ne-am oprit, deoarece constructorii tocmai tăiaseră strada printr-un canal adânc, drept care blocaseră strada prin nişte panouri mobile. Jos, oamenii lucrau în draci, montau ceva pregătindu-se ca peste câteva minute să toarne din nou asfalt în rana deschisă a caldarâmului.

— În treacăt fie spus, urmă roşcovanul, uneori mă înfurie ideea că acolo, în antilume cineva gândeşte şi acţionează întocmai ca mine. Până în cele mai mici amănunte, Căci totul este dublat, altfel coincidenţa n-ar fi atât de exactă. Dacă eu, bunăoară, vrând să vă spun ceva, îmi las vorba la jumătate, dincolo un alt "eu" face, în aceeaşi clipă exact acelaşi lucru. Un soi de oglindă care te repetă necontenit. Alteori, însă, dimpotrivă, mă bucură gândul că nu sunt singur, că în antilume mai există un amărât de braţul căruia se sprijină celălalt Kops. Că ne gândim unul la celălalt, că ne compătimim. Aş vrea chiar să mă întâlnesc cu celălalt "eu", dar, din păcate acest lucru e cu neputinţă. Chiar dacă ar exista un nou feonaz şi eu aş pătrunde prin el dincolo, în aceeaşi clipă, celălalt ar răzbate dincoace... Fiindcă veni vorba, nici nu sunt prea convins că eu sunt eu. Poate că există nu două, ci nenumărate antilumi şi de fiecare dată când treceam prin cristal, nimeream în alta nouă. Numai că în cele pare, totul e ca la noi, iar în cele impare — invers.

Constructorii începuseră să astupe şanţul.

— Nu admiteţi totuşi, am spus, că poate nici nu există antilumi, că pur şi simplu feonazul avea însuşirea de a transfera tot ce e în dreapta — în stânga şi de a inversa orientarea proceselor?

Panourile fură îndepărtate şi am trecut mai departe. Roşcovanul tăcea. La colţ era un cinematograf, tineretul se îndrepta într-acolo valuri-valuri.

— Uite-l! Uite-l! roşcovanul ţâşni glonţ prin mulţime. Într-adevăr, pe lângă controloarea de bilete, tocmai trecuse cu mişcări stângace silueta tinerei mele cunoştinţe. Dăduse biletul şi dispăruse dincolo de uşă.

— Eram sigur, spuse roşcovanul, iar n-a mâncat! Oftă deodată şi mă luă de braţ. Ascultaţi, pe dumneavoastră — nu v-ar interesa?... În fond e o problemă pasionantă, nu? L-aţi expedia pe Kops îndărăt şi v-aţi putea alege şi cu şansa tinereţii veşnice.

L-am îmbrăţişat pe după umeri, invitându-l în părculeţul de alături sub un tei unde tocmai atunci se eliberaseră două locuri pe o bancă.

— Foarte interesant... V-am ascultat cu multă atenţie... Acum haideţi să ne ocupăm puţin şi de o idee de-a mea. În comparaţie cu ea, feonazul e un fleac. Imaginaţi-vă următoarea situaţie. Stă omul şi-şi vede de treabă, bunăoară bate la maşină sau montează o schemă electronică, dar între timp e gelos la nebunie. Ce credeţi gelozia asta e materială sau ba? Nu ştiţi. Sau să luăm cazul dumneavoastră — sunteţi trist pentru că prietenul dumneavoastră Kops nu se dezvoltă în direcţia dorită. Ei bine, ce-aţi zice dacă, graţie aparatului inventat de mine, pe care dealtfel sunt gata să vi-l arăt numaidecât, tristeţea asta a dumneavoastră...
